

О. Д. Литвиненко

кандидат психологічних наук,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
кафедра диференціальної і експериментальної психології

ІНДИВІДУАЛЬНО-ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБАЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ВІРШОВАНОГО РИТМУ

Стаття присвячена емпіричному дослідженню співвідношення між перцептивною підструктурою ритмічної організації психіки у вигляді п'яти віршованих розмірів у російському віршуванні (хореєм, ямбом, дактилем, амфібрахієм, анапестом) та психічною підструктурою у вигляді п'яти топологічних груп (холероїдної, сангвіноїдної, рівноважної, меланхолідної, флегматоїдної).

Ключові слова: ритмічна структура психіки, психічні ритми, перцептивні ритми, віршовані ритми.

Психіка людини існує в часі, що переживається, і всі психічні процеси включають його метричні і топологічні властивості [10]. Однією з метричних характеристик часу є його ритмічна структура. Питанням вивчення ритмічної організації психіки приділялося багато уваги в роботах учених одеської школи психології часу. Дотримуючись традицій дослідження психології часу, створених Д. Г. Елькіним [14] і Б. Й. Цукановим [13], ми вивчаємо психологічний аспект біологічно обумовленої ритмічної структури психіки як віддзеркалення власної суб'єктивної одиниці часу. У нашому дослідженні зроблена спроба вивчення ритмічної організації психіки індивіда через призму сприйняття віршованих ритмів як найбільш стародавніх і свідомо продукованих аспектів людської діяльності.

Розгляд віршованого ритму — спроба вивчення руху в особливих формах, властивих свідомості, зокрема, створений людиною віршований ритм організовує дуже вузьку сферу руху — мову, яка у своїй матеріальній субстанції фіксує всю діяльність людської свідомості. Ритм в поезії створюється закономірним чергуванням в часі сильних і слабких звуків (або рухів). Закон чергування сильних і слабких звуків може бути виражений в ідеальній схемі (метр). Проте мовний матеріал має свої природні фонетичні властивості, від метричного закону незалежні, і чинить опір композиційному впорядкуванню. Так виникає віршований ритм, як результат взаємодії метричного завдання з природними властивостями мовного матеріалу (М. Л. Гаспаров [6], К. Д. Вишневський [4], Л. І. Тимофеев [12], С. М. Бонді [3], С. В. Калачова [8]).

Основу сприймання віршованих текстів (ми називаємо цей феномен індивідуальною перцептивною ритмічністю) становить здібність до схоплювання і усвідомлення послідовних елементів як єдиного цілого, яку називають психічним сьогоднім, оскільки воно відповідає сприйняттю,

в якому існують одночасно наступні один за одним елементи. На наш погляд, вірш — це цілісна, ритмічна, незамкнена та динамічна система, яка виражає потік інформації від комунікатора (поета) до реципієнта (читача). Ця система сприяє не тільки отриманню певної інформації, але й формуванню особистісного та когнітивного тезаурусу (М. Д. Волькенштейн [5]), адекватного кожному етапу онтогенезу, а інтернальність цих процесів забезпечується підструктурою перцептивних ритмів психіки.

Досліджуючи ритмічну структуру організації психіки індивіда, нами було проведено емпіричне дослідження, в якому ми розглядали співвідношення між перцептивною підструктурою ритмічної організації психіки у вигляді п'яти віршованих розмірів у російському віршуванні (хореем, ямбом, дактилем, амфібрахієм, анапестом) та психічною підструктурою у вигляді п'яти типологічних груп (холероїдної, сангвіноїдної, рівноважної, меланхолідної, флегматоїдної).

При організації емпіричного дослідження ми спиралися на основні методологічні підходи, сформульовані в концепції Б. Й. Цуканова, згідно з якою індивіди належать до тієї або іншої типологічної групи залежно від того, яка у них суб'єктивна одиниця часу [13]. Б. Й. Цуканов указує на те, що суб'єктивна одиниця часу представників холероїдної групи дорівнює 0,7–0,79 с, сангвіноїдної — 0,8–0,89 с, рівноважної — 0,9 с, меланхолідної — 0,91–1,0 с, флегматоїдної — 1,0–1,1 с [13].

Ґрунтуючись на даних теоретичних передумовах, ми поставили перед собою емпіричне завдання виявити співвідношення між підструктурою психічних та перцептивних ритмів, висунувши робочу гіпотезу про те, що психічні та перцептивні підструктури психіки певним чином сполучаються між собою, кожен віршований розмір відповідає певному типу ритмічних структур. Основне дослідницьке припущення полягало у тому, що, знаходячись в ситуації вільного вибору, індивід надає перевагу тому віршованому варіанту, який найбільш відповідає його індивідуальній ритмічній підструктурі психіки.

Це дослідження було проведено за допомогою **методики Цуканова — Литвиненко. Методика визначення віршованих ритмів, яким надається перевага**. Першим кроком емпіричної роботи нами було здійснене вивчення особливостей переваги певного віршованого тексту.

Процедура тестування проводилася індивідуально. Досліджуваному була запропонована ситуація вільного вибору. Пропонувалося уважно прочитати п'ять чотиривіршів на тему кохання і проранжувати їх у порядку від найбільш вподобаного до найменш вподобаного: «Уважно прочитайте п'ять чотиривіршів на тему кохання. А тепер, будь ласка, поставте їх в порядку від найбільш вподобаного до найменш вподобаного».

- «А» Ты всегда и всюду странно
Очаровываешь взоры.
Я люблю твой взгляд туманный,
Я люблю твои укоры... (Блок А. А.)[2].
- «Б» Ты так же сбрасываешь платье,
Как роцца сбрасывает листья,

- Когда ты падаешь в объятия
В халате с шелковою кистью (Пастернак Б. Л.)[10].
- «В» Пленник чужой! Мне чужого не надо,
Я и своих-то устала считать,
Так отчего же такая отрада
Эти вишневые видеть уста? (Ахматова А. А.)[1].
- «Г» Я в гости поеду, мне весело будет,
А милая станет скучать,
Смеяться я буду с толпой молодежи,
А будет она тосковать (Некрасов А. Н.)[9].
- «Д» Как я трогал тебя даже губ моих медью
Трогал так, как трагедией трогают зал,
Поцелуй был как лето. Он медлил и медлил,
Лишь потом разразилась гроза (Пастернак Б. Л.)[11].

Чотиривірші були поставлені в ряд від двоскладових (хорей, ямбу), до трискладових (дактилю, амфібрахію, анапесту). Імена авторів навмисно не вказувалися, щоб не загострювати увагу «улюблених», «відомих». Тематика кохання була нами обрана навмисно, оскільки вона (на відміну від суспільно-політичної) акцентує увагу не на змісті твору, а саме на його ритмічній структурі.

Після ранжування мала місце наступна інструкція дослідника щодо мотивування вибору першого (того, якому надавалася перевага) чотиривірша. Потім досліджуваним було запропоновано прочитати чотиривірш, якому надавалася перевага, вголос, «так, як він його відчуває», засікаючи при цьому час прочитання за секундоміром. Другого разу досліджуваний самостійно вимірював час прочитання даного чотиривірша про себе.

В емпіричному дослідженні брало участь 100 осіб — чоловіки і жінки у віці від 20 до 35 років різного соціального статусу.

Отже, як видно з рис.1, розподіл індивідуальних виборів віршованих ритмів є нерівномірним, а саме, віршований ритм хорей обрали 29 % досліджуваних, ямб обрали 20 % досліджуваних, дактиль — 15 % досліджуваних, амфібрахій — 7 % (найменша кількість виборів), анапест — 29 %.

Після проведення емпіричного дослідження нами були зроблені відповідні розрахунки. Виходячи з конкретного часу прочитання вірша (T), було встановлено Σ — загальну суму часу всіх прочитань окремо вголос і про себе, а також T — середній час прочитання для всіх учасників емпіричного дослідження. Аналогічно були проведені розрахунки усередині кожної групи виборів і з'ясовані такі дані: Σ_1 — сума прочитань у даній групі вголос; Σ_2 — сума прочитань у даній групі про себе; $\langle T_1 \rangle$ — середній час прочитання вголос; $\langle T_2 \rangle$ — середній час прочитання вірша про себе.

Потім за формулою $t = T / \text{кількість стоп}$ було знайдено час прочитання однієї стопи кожним з досліджуваних. Знаючи t , можна знайти $\langle t_1 \rangle$ — середній час прочитання однієї стопи усередині кожної групи вголос і $\langle t_2 \rangle$ — середній час прочитання стопи в даній групі про себе.

Ці дані дозволяють обчислити ритм (R) кожного досліджуваного, тобто те, при якій кількості ударів на хвилину відбувається читання вірша у кожної конкретної людини: $R = 1 \text{ хвилина} / \text{час} \cdot 1 \text{ стопи} = 60 / t$.

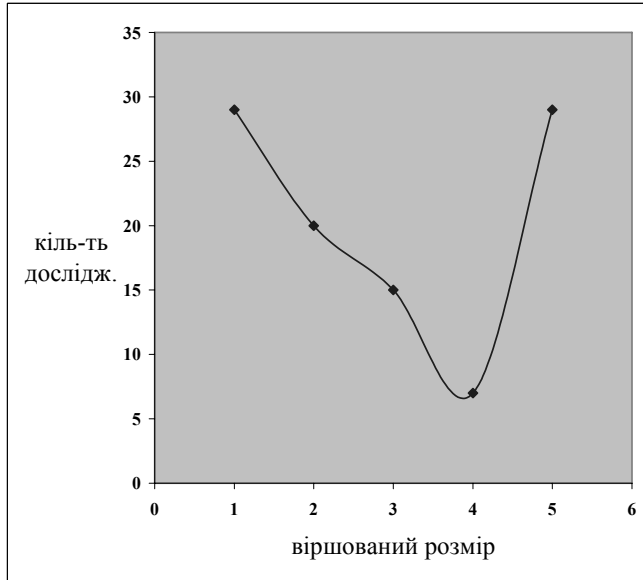

Рис.1. Вибір досліджуваними віршованих розмірів

Примітка: 1 — хорей; 2 — ямб; 3 — дактиль; 4 — амфібрахій; 5 — анапест

Відповідно знаходимо $\langle R_1 \rangle$ — середній ритм прочитання усередині кожної групи вголос і $\langle R_2 \rangle$ — середній ритм прочитання усередині кожної групи про себе.

Для аналізу співвідношення між суб'єктивною одиницею часу індивіда та середнім внутрішньогруповим часом прочитання нами були зроблені відповідні розрахунки. Узнявши «чистих» представників типологічних груп, які виділені Б. Й. Цукановим [13], ми розділили суб'єктивну одиницю часу, відповідну даній типологічній групі, на $\langle t_1 \rangle$ — середнє прочитання однієї стопи вголос і $\langle t_2 \rangle$ — середній час прочитання однієї стопи про себе. Отримані при цьому коефіцієнти k_1 і k_2 (вголос і про себе відповідно) були проаналізовані.

В процесі постдіагностичної бесіди ми з'ясували, що 42 % досліджуваних не змогли конкретно пояснити причину свого вибору («сподобалося», «просто так», «не знаю»); 10 % — вказували як мотивування вибору побудови вірша вподобану риму, приємний ритм; 21 % досліджуваних говорили про зв'язок з відчуттями («захоплює», «хвилює», «відверте»); 27 % намагалися пояснити вибір особистісними асоціаціями, спогадами.

Цей факт ще раз підтверджує фундаментальне загальнопсихологічне припущення стосовно того, що перевага, яку індивід надає тому чи іншому ритму (ритму вірша, спілкування, чергування подій, емоційної насиченості життя тощо), є несвідомою проекцією його внутрішнього часового механізму на весь стиль життєдіяльності. Цей феномен, на наш погляд, не залежить ані від статі, ані від віку, ані від соціального статусу індивіда.

В результаті проведеного психодіагностичного обстеження вся вибірка досліджуваних була об'єднана у п'ять умовних груп «А», «Б», «В», «Г» і «Д».

Отримані в результаті емпіричного дослідження і розрахунку дані були об'єднані в таблицю 1:

Таблиця 1

Середні часові і ритмічні показники прочитання

Гр.	Кільк. досл. (%)	$\langle T_1 \rangle$ (в с)	$\langle T_2 \rangle$ (в с)	$\langle t_1 \rangle$ (в с)	$\langle t_2 \rangle$ (в с)	$\langle R_1 \rangle$ (уд/хв)	$\langle R_2 \rangle$ (уд/хв)
«А»	29	5,972	4,931	0,3739	0,308	215,467	208,288
«Б»	20	7,505	6,23	0,3752	0,312	166,325	215,260
«В»	15	9,026	7,94	0,5641	0,496	115,042	145,282
«Г»	7	8,129	5,9428	0,5806	0,424	104,147	145,868
«Д»	29	11,444	9,789	0,7153	0,618	85,666	106,79
Заг.	100	8,435	7,122	0,522	0,431	137,329	164,297

Примітка: $\langle T_1 \rangle$ — середній час прочитання вголос; $\langle T_2 \rangle$ — середній час прочитання вірша про себе; $\langle R_1 \rangle$ — середній ритм прочитання всередині кожної групи вголос; $\langle R_2 \rangle$ — середній ритм прочитання всередині кожної групи про себе; $\langle t_1 \rangle$ — середній час прочитання однієї стопи всередині кожної групи вголос; $\langle t_2 \rangle$ — середній час прочитання стопи в даній групі про себе.

Основним критерієм об'єднання досліджуваних у виділені групи був розподіл досліджуваних за принципом вибору віршованих ритмів. Як видно з таблиці, показники $\langle T_1 \rangle$ і $\langle T_2 \rangle$ збільшуються від групи «А» до групи «Д», тобто середній час прочитання сповільнюється від групи до групи; $\langle t_1 \rangle$ і $\langle t_2 \rangle$ відповідно збільшуються від групи «А» до групи «Д», тобто час прочитання однієї стопи поступово сповільнюється від групи до групи. І, навпаки, показники $\langle R_1 \rangle$ і $\langle R_2 \rangle$ зменшуються від групи «А» до групи «Д» — ритм прочитання сповільнюється, від частішого в групі «А» стає рідшим у міру наближення до групи «Д». При цьому прочитання про себе, зазвичай, швидше, ніж вголос.

Аналіз таблиці 1 дозволяє нам констатувати таке:

– індивіди, які надають перевагу чотиривіршу варіанта «А», швидші (за термінологією, запропованою Б. Й. Цукановим), ніж індивіди, що надають перевагу віршам варіантів «Б», «В», «Г», «Д»;

– індивіди, які надають перевагу віршу варіанта «Б», швидші, ніж індивіди, що надають перевагу віршам «В», «Г» і «Д», але повільніші, ніж індивіди, що надають перевагу віршу варіанта «А»;

– індивіди, які надають перевагу віршу варіанта «В», швидші, ніж індивіди, що надають перевагу віршам «Г» і «Д», але повільніші, ніж індивіди, що надають перевагу віршам варіантів «А» і «Б»;

– індивіди, які надають перевагу віршу варіанта «Г», швидші, ніж індивіди, що надають перевагу віршу «Д», але повільніші, ніж індивіди, що надають перевагу віршам варіантів «А», «Б» і «В»;

– індивіди, які надають перевагу чотиривіршу варіанта «Д», — найповільніші в порівнянні з іншими досліджуваними.

Отримані нами дані співвідносяться з суб'єктивною одиницею часу τ . При цьому хорейчний розмір відповідає холероїдній ритмічній структурі, ямб — сангвіноїдній, дактиль — рівноважній, амфібрахій — флегматоїдній, анапест — меланхолоїдній типологічним групам, виділеним Б. Й. Цукановим. Отже, емпіричним шляхом нами була отримана можливість використання окремого віршованого ритму, якому надається індивідуальна перевага, як самостійної одиниці діагностики типологічної групи. Інакше кажучи, індивідуальний ритм, якому індивід постійно надає перевагу, є не тільки найбільш оптимальним з точки зору внутрішнього комфорту, але й гіпотетично може виступати окремим діагностичним еквівалентом типологічної групи, до якої належить досліджуваний. Це має практичне значення у випадках, коли психодіагностичне обстеження проводиться з дітьми дошкільного віку, які не володіють грамотою, або у будь-яких випадках, коли діагностичне завдання передбачає не самооцінкові опитувальники, а такого роду природну процедуру тестування. Але ця теза є гіпотетичною та потребує подальшого емпіричного підтвердження та розробки відповідних психодіагностичних комплексів.

Тобто, визначення Б. Й. Цукановим часових особливостей індивідів з власною швидкістю ходу часу є справедливим і для обраної власної ритмічної одиниці. Він наводив п'ять основних профілів для кожної з п'яти типологічних груп — холероїдів, сангвіноїдів, врівноважених, меланхолоїдів та флегматоїдів [13].

Так, представники холероїдної групи є «поспішаючими», живуть у постійному суб'єктивному дефіциті часу, сангвіноїди є такими, що поспішають, також живуть у суб'єктивному дефіциті часу, для представників врівноваженого типу час плине не дуже швидко, меланхолоїди не відчувають суб'єктивного дефіциту часу, вони зорієнтовані у минуле, представники флегматоїдної групи не відчувають суб'єктивного дефіциту часу, мають його «надлишок», для них він плине повільно. Ці виділені профілі є стійкими утвореннями й можуть накладати свій відбиток на всю життєдіяльність суб'єктів, фактично формувати індивідуальний стиль діяльності та міжособистісних стосунків з широким колом оточуючих.

Для аналізу цього співвідношення нами були проведені відповідні розрахунки. Узявши «чистих» представників типологічних груп, які були нами виділені вище, ми розділили суб'єктивну одиницю часу, відповідну даній типологічній групі, на $\langle t_1 \rangle$ — середнє прочитання однієї стопи вголос, і $\langle t_2 \rangle$ — середній час прочитання однієї стопи про себе.

Отримані при цьому коефіцієнти k_1 і k_2 (вголос і про себе відповідно) наведені в таблиці 2.

Як видно з таблиці 2, коефіцієнт k_1 у всіх групах коливається від 1,55 до 2,13, з різницею в 0,58; k_2 (прочитання однієї стопи про себе) коливається від 1,78 до 2,56, з різницею в 0,78.

Отже, k_1 (вголос) у всіх групах приблизно однаковий; k_2 (про себе) — також. Незначна розбіжність пояснюється вираженою індивідуальністю суб'єктивної одиниці часу у кожного суб'єкта, що передбачає наявність певних похибок. Приблизна тотожність коефіцієнтів дозволяє стверджу-

вати про вірність гіпотези стосовно співвідношення психічних ритмів у структурі психіки з перцептивними (п'яти типологічних груп з п'ятьма віршованими розмірами).

Таблиця 2

Співвідношення між суб'єктивною одиницею часу й середнім внутрішньогруповим часом прочитання

№	τ	$\langle t_1 \rangle$, с	$\langle t_2 \rangle$, с	k_1	k_2
«А»	0,7	0,3739	0,308	1,89	2,27
«Б»	0,8	0,3752	0,312	2,13	2,56
«В»	0,9	0,5641	0,496	1,59	1,81
«Г»	1,0	0,5806	0,424	1,72	2,36
«Д»	1,1	0,7153	0,618	1,55	1,78

Примітка: $\langle t_1 \rangle$ — середнє прочитання однієї стопи вголос; $\langle t_2 \rangle$ — середній час прочитання однієї стопи про себе; k_1 — коефіцієнт прочитання однієї стопи вголос; k_2 — коефіцієнт прочитання однієї стопи про себе; τ — власна одиниця часу.

Одним з прикладів такого співвідношення є те, що поети мають свій віршований розмір, якому надається перевага. Так, багато дослідників-літературознавців (М. Л. Гаспаров [6]; К. Д. Вишневський [4]; Л. І. Тимофеев [12]; С. М. Бонді [3]; М. О. Гуляев [7]; С. В. Калачова [8]) вказують на те, що О. С. Пушкін надавав перевагу в своїх творах хорю і ямбу, в той час як всі біографи і сучасники поета описують його як дуже жваву, імпульсивну людину, тобто, скоріш за все, холерика. Подібні приклади можна знайти, якщо детально досліджувати біографії поетів та їхні вірші. Але не тільки поети мають розмір вірша, якому надається перевага, кожен індивід відповідно до своєї ритмічної структури психіки має «свій» розмір улюблених віршів, свій переважний ритм праці, обирає партнерів з відповідними індивідуальними ритмами (тут йдеться про інтерактивні ритми у структурі психіки) і так далі.

Тобто на даному етапі емпіричного дослідження ми виявили той факт, що ритмічна структура організації психіки певним чином впливає на вибір досліджуваних. При цьому можна припустити, що хорейчній розмір буде відповідати холероїдній ритмічній структурі, ямб — сангвіноїдній, дактиль — рівноважній, амфібрахій — флегматоїдній, анапест — меланхолоїдній. Це припущення становить матеріал для подальших теоретико-емпіричних розробок.

Можливі, звичайно, і зміни усередині двоскладових (холерик може обрати ямб, сангвінік — хорей); усередині трискладових — аналогічно. Це походить від того, що чистих типів темпераменту в природі не існує, індивід за своєю ритмічною структурою може лише тяжіти, більшою чи меншою мірою, до якої-небудь групи. Але, безумовно, залишається загальна тенденція ділення на «швидких» і «повільних», а отже, і принципове співвідношення: «швидкі» — вибір двоскладових розмірів, «повільні» — вибір трискладових розмірів.

Отже, отриманий емпіричний матеріал дозволяє нам стверджувати, що, знаходячись в ситуації вільного вибору, несвідомо індивід надає перевагу

тому віршованому розміру, ритмічна структура якого відповідає ритмічній структурі його психіки. Оскільки підструктура перцептивних ритмів є найбільш давньою, акцентуємо увагу, що саме ця описана нами закономірність може бути використана як підґрунтя до створення свідомих маніпулятивних впливів на індивіда (спектр її використання широкий — від основних прийомів НЛП у тренінгових та корекційних групах до технологій використання в судових та правоохоронних органах).

Таким чином, отримані емпіричні дані не тільки розширюють загальнопсихологічні фундаментальні уявлення про специфіку ритмічної організації психіки, але й можуть сприяти надаванню психологічних прогнозів щодо навчання, професійного зростання, гармонізації власного життя, відносин з оточуючими для індивідів з особливим відчуттям ритму. Гіпотетично можемо припустити, що на підставі отриманих даних можна побудувати розвивальну програму, оскільки отримані дані співвідносяться з суб'єктивною одиницею часу τ , яка стійко характеризує індивідний рівень. При цьому хореїчний розмір відповідає холероїдній ритмічній структурі, ямб — сангвіноїдній, дактиль — рівноважній, амфібрахій — флегматоїдній, анапест — меланхолідній типологічній групам, виділеним Б. Й. Цукановим.

Література

1. Ахматова А. А. Пленник чужой! Мне чужого не надо... / А. А. Ахматова // Песнь о любви. Сборник стихотворений. — Кишинев: Мерцишор, 1985. — С.138.
2. Блок А. А. Ты всегда и всюду странно... / А. А. Блок // Песнь о любви. Сборник стихотворений. — Кишинев: Мерцишор, 1985. — С. 146.
3. Бонди С. М. О ритме / С. М. Бонди // Контекст. — М.: Наука, 1976. — С. 106–112.
4. Вишневский К. Д. К вопросу об использовании количественных методов в стиховедении / К. Д. Вишневский // Контекст. — М.:Наука, 1976. — С. 113–123.
5. Волькенштейн М. Д. Стихи как сложная информационная система / М. Д. Волькенштейн // Наука и жизнь. — 1970. — № 1. — С. 35–42.
6. Гаспаров М. Л. Современный русский стих. Метрика и ритмика / М. Л. Гаспаров. — М.: Искусство, 1974. — 254 с. — (Першотвір).
7. Гуляев Н. А. Теория литературы / Н. А. Гуляев. — М.: Высшая школа, 1985. — 347 с. — (Першотвір).
8. Калачева С. В. Эволюция русского стиха / С. В. Калачева. — М.: МГУ, 1986. — 235 с. — (Першотвір).
9. Некрасов А. Н. Я в гости поеду... / А. Н. Некрасов // Песнь о любви. Сборник стихотворений. — Кишинев: Мерцишор, 1985. — 345 с.
10. Пастернак Б. Л. Здесь прошелся загадки таинственный коготь / Б. Л. Пастернак // Песнь о любви. Сборник стихотворений. — Кишинев: Мерцишор, 1985. — С. 203.
11. Пастернак Б. Л. Осень / Л. В. Пастернак // Песнь о любви. Сборник стихотворений. — Кишинев: Мерцишор, 1985. — С. 206.
12. Тимофеев Л. И. Основы теории литературы. — М.: Просвещение, 1976.
13. Цуканов Б. И. Время в психике человека / Б. И. Цуканов. — Одесса: Астропринт, 2000. — 245 с.
14. Элькин Д. Г. Восприятие времени / Д. Г. Элькин. — М.: АПН РСФСР, 1962. — 234 с. — (Першотвір).

О. Д. Литвиненко

кандидат психологических наук

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,

кафедра дифференциальной и экспериментальной психологии

**ИНДИВИДУАЛЬНО-ТИПОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ
ВОСПРИЯТИЯ СТИХОТВОРНОГО РИТМА**

Резюме

Статья посвящена эмпирическому исследованию соотношения между перцептивной подструктурой ритмической организации психики в виде пяти стихотворных размеров в русском стихосложении (хореем, ямбом, дактилем, амфибрахием, анапестом) и психической подструктурой в виде пяти типологических групп (холероидной, сангвиноидной, равновесной, меланхолидной, флегматоидной).

Ключевые слова: ритмическая структура психики, психические ритмы, перцептивные ритмы, стихотворные ритмы.

O. D. Lytvynenko

candidate of psychological sciences,

I. I. Mechnikov Odessa national university,

Department of differential and experimental psychology

**INDIVIDUAL-TYPOLOGICAL CHARACTERISTICS OF PERCEPTION
POETIC RHYTHM**

Summary

The article is devoted to the empirical research of relation between the perceptive substructure of rhythmical organization in the form of the five verse sizes in russian versification (trochee, yamb, dactyl, amphibrach, anapaest) and the psychical substructure in the form on the five typical groups (choleric, sanguine, equilibrium, melancholic, phlegmatic).

Key words: the rhythmical structure of a psyche, the psyche rhythms, the perceptive rhythms, the poetic rhythms.